

”Giv vor kirke et perspektiv”

Åbent brev til verdens biskopper, april 2010

af Hans Küng

Ærede biskopper,

Joseph Ratzinger, nu Benedikt XVI, og jeg var i 1962-1963 de to yngste koncilteologer. Nu er vi begge de ældste og eneste, der stadig er i fuld aktivitet. Mit teologiske virke har jeg altid set som en tjeneste for kirken. Derfor henvender jeg mig til Jer med dette åbne brev på fem årsdagen for pave Benedikts indsættelse. Jeg gør det i bekymring for vor kirke, som befinder sig i den dybeste tillidskrise siden reformationen. Nogen anden mulighed for at nå Jer, har jeg ikke.

Jeg har sat stor pris på, at pave Benedikt straks efter sin indsættelse indbød mig, der er hans kritiker, til en fire timers lang samtale, som forløb venskabelig. Dette gav mig dengang håb om, at Joseph Ratzinger, min tidligere kollega på universitetet i Tübingen, ville finde en vej til en videre fornyelse af kirken og en økumenisk forståelse i Det andet Vatikanerkoncils ånd.

Forpassede muligheder

Mine forhåbninger, der deles af så mange engagerede katolske mænd og kvinder, blev desværre en opfyldt, hvilke jeg ved forskellige lejligheder har ladet ham vide i vor korrespondance. Han har uden tvivl udført sine daglige pavelige pligter samvittighedsfuldt og har givet os tre nyttige encyklikaer om tro, håb og kærlighed.

Men hvad angår vor tids store udfordringer, så er hans pontifikat mere kendetegnet ved forpassede muligheder end udnyttede chancer.

- Forpasset er en tilnærmelse til de evangeliske kirker. De skulle i egentlig forstand slet ikke være kirker, og derfor er ingen anerkendelse af deres embeder og ingen fælles fejring af nadveren mulig.
- Forpasset er en forståelse med jøderne. Paven genindfører en førkonciliær forbøn for, at jøderne må oplyses. Han optager notorisk antisemitiske og skismatiske biskopper i kirken, han presser på for at få saligkåret pave Pius XII og ser kun jødedommen som de historiske rødder for kristendommen og ikke som et stadigt eksisterende trosfællesskab med egen vej til frelse. Harmen fra alverdens jøder over Benedikts husprædikants prædiken ved den pavelige langfredagsliturgi opfattes som en kritik af paven og sammenlignes med en anti-semitisk hetz.
- Forpasset er den tillidsfulde dialog med muslimerne. Symptomatisk er Benedikts Regensburgtale, i hvilken han, dårligt rådført, karikerede islam som en voldens og umenneskelighedens religion og dermed fremkaldte en fortsat mistro hos muslimer.
- Forpasset er en forsoning med de koloniserede urbefolkninger i Latinamerika. Paven påstår i al alvor, at de havde "længtes" efter de europæiske erobreres religion.
- Forpasset er chancen for at hjælpe de afrikanske befolkninger: i kampen mod overbefolkning ved at tillade prævention og i kampen mod aids ved at tillade kondomer.
- Forpasset er chancen for at slutte fred med de moderne videnskaber: ved utvetydig anerkendelse af evolutionslæren og ved en differentieret tilladelse til nye forskningsfelter som stamcelleforskning.
- Forpasset er chancen for at gøre ånden, der herskede under Det andet Vatikanerkoncil, til den katolske kirkes og Vatikanets kompas og fortsætte konciliets reformer.

Det sidste punkt, ærede biskopper, er særlig tungt vejede. Gang på gang relativiserer denne pave koncilteksterne og fortolker dem bagudrettet imod koncilmødernes hensigt. Han er endog udtrykkeligt imod det økumeniske koncil, som efter katolsk kirkeret er den højeste autoritet i den katolske kirke.

- Han har uden forbehold optaget de uden for den katolske kirke illegalt ordinerede biskopper fra det traditionalistiske Pius-Broderskab, som på centrale punkter afviser konciliet.
- Han fremmer med alle midler den middelalderlige tridentiske messe og fejrer selv ved lejlighed messen på latin med ryggen til folket.
- Han gennemfører ikke den i officielle økumeniske dokumenter anviste forståelse med den anglikanske kirke, men forsøger ved at se bort fra cølibatsforpligtelsen at lokke gifte anglikanske præster ind i den romersk-katolske kirke.
- Han har ved indsættelsen af antikonciliære chefer i Vatikanet (Statssekretariatet, Liturgikongregation m.v.) og ved udnævnelsen af reaktionære biskopper i hele verden forstærket de antikonciliære kræfter i kirken.

Benedikts restaureringsforsøg

Pave Benedikt har i stigende grad fjernet sig fra det store flertal af mennesker i kirken, som mindre og mindre bekymrer sig om Rom og som i bedste fald identificerer sig med den lokale menighed og den lokale biskop. Jeg ved, at også mange blandt Jer lider derunder. Paven bliver i sin antikonciliære politik fuldt ud støttet af den romerske kurie. Denne forsøger at kvæle enhver kritik, der måtte findes blandt biskopperne og i kirken, og med alle midler at miskreditere dem.

Starter vi et slideshow, har vi følgende billeder. Se venligst på dem:

Gennem fornyet barok pragtudøvelse og medievirksomme manifestationer forsøger man i Rom at demonstrere en stærk kirke med en absolutistisk "Kristi stedfortræder", som i sin hånd forener den lovgivende, udøvende og dømmende magt.

Benedikts restaureringspolitik har dog lidt skibbrud. Alle hans taler, rejser og dokumenter formår ikke at ændre de fleste katolikkers holdning i kontroversielle spørgsmål, herunder især vedrørende seksualmoralen, så den bringes i overensstemmelse med den romerske doktrin. Og selv pavelige ungdomstræf, som især samler konservative, karismatiske grupperinger, kan hverken standse udmeldelserne af kirken eller fremskaffe flere præstekald.

Netop Jer som biskopper vil dybt beklage, at titusinder af præster, primært på grund af cølibatskravet, har fratrukket deres embede siden konciliet. Væksten af præster, men også af ordensfolk, søstre og lægbrødre er såvel kvantitativt som kvalitativt aftaget. Resignation og frustration breder sig blandt præsterne og blandt de mest aktive kirkemedlemmer.

I deres nød føler mange sig ladt i stikken og lider under, hvad der foregår i kirken. I mange af Jeres bispedømmer ser det sådan ud: stadig mere og mere tomme kirker, præsteseminarer, præstegårde. I mange lande bliver menigheder på grund af præstemangel og ofte imod menighedernes vilje lagt sammen til kæmpemæssige "sjælesorgsenheder", hvor dens få præster er fuldstændigt overbebyrdet med arbejde. Folk foregøgles, at det er en kirkereform!

Og nu kan man til de mange kriseagtige udviklinger lægge den mest himmelråbende skandale: gejstliges misbrug af børn og unge i USA, Irland, Tyskland og andre lande – alt dette forbundet med en stadig stigende ledelses- og tillidskrise.

Fortielsen

Det bør ikke forties, at det overalt iværksatte system, der dækker over klerikale seksualforbrydelser, er styret af den romerske trosælverkongregation. Under kardinal Ratzingers ledelse (1981-2005) samlede Johannes Paul II alle sager under iagttagelse af den strengeste hemmeligholdelse. Så sent som den 18. maj 2001 sendte Ratzinger en højtidelig skrivelse om "de alvorligere forbrydelser" (Epistula de delictis gravioribus) til alle biskopper. Der ved blev alle misbrugstilfælde placeret under "den pavelige hemmeligholdelse" (Secretum Pontificium), hvis krænkelser medfører alvorlige kirkestraffe. Med rette kræver derfor mange af den tidligere præfekt og nuværende pave et personligt "Mea culpa" (ved min skyld). Dog har han desværre forpasset den mulighed. I stedet har han i sin påskevevsigelse "urbi et orbi" (for byen og verden) ladet sin uskyld attestere af kardinaldekanen.

Følgerne af denne skandale er ødelæggende for den katolske kirkes anseelse. Dette erkendes undertiden også af højtplacerede embedsindehavere i kirken. Talrige sjælesørgere og lærere lider under denne benægtelse af ansvar.

I, ærede biskopper, må stille Jer selv det spørgsmål, om hvordan det skal gå med vor kirke og Jeres bispedømme i fremtiden. Dog vil jeg ikke skitsere et reformprogram for Jer. Det har jeg adskillige gange gjort både før og efter konciliet.

Seks forslag

Jeg vil kun fremkomme med seks forslag, som jeg er overbevist om deles af millioner af katolikker, som ikke har nogen stemme i kirken.

1. Ti ikke. Ved at tie gør I Jer medskyldige i de alvorlige misbrug. I skal hellere, hvor I anser bestemte love, anordninger og forholdsregler for kontraproduktive, sige det i al offentlighed. Send ikke hengivenhedsskrivelser til Rom, men reformfordringer!

2. Påbegynd reformer. Der er så mange i kirken og blandt biskopperne, som klager over Rom, uden selv at gøre noget. Men når folk i dag udebliver fra gudstjenesten i et bispedømme eller menighed, når sjælesorgen er handlingslammet, når offentligheden kun i begrænset omfang bekymrer sig om nøden i verden, når det økumeniske samarbejde er minimalt, så kan skylden ikke uden videre tilskrives Rom. Om biskop, præst eller lægmand – enhver bør selv i sit større eller mindre virkefelt gøre noget for fornyelsen af kirken. Mange store tiltag er kommet i gang i menighederne og i kirken som helhed gennem enkeltpersoners og små grupperes initiativ. Som biskop bør I understøtte og hjælpe sådanne initiativer og være beredt til at tage de troendes berettigede beklagelser alvorligt.

3. Gå foran i kollegialitet. Konciliet har efter heftig debat og imod en bagstræberisk kurial opposition dekretet en kollegialitet mellem pave og biskopper – i overensstemmelse med apostelhistorie, hvor Peter ikke var virksom uden apostelkollegiet. Men paver og deres kurie har i den efterkonciliære tid ignoreret denne centrale koncilbeslutning. Da pave Paul VI allerede to år efter konciliet – uden at have rådført sig med biskopperne – lod offentliggøre en encyklika for at forsvare det omstridte cølibatskrav, var det igen den gamle ukollegiale handlemåde, som kendetegnede det pavelige læreembede og dets politik før konciliet. Selv vedrørende liturgien handler paven som en autokrat (selvstyrer), over for hvem biskopperne, som han gerne omgiver sig med, virker som statister uden rettighed og stemme. Derfor bør I, ærede biskopper, ikke kun handle som enkeltpersoner, men i fællesskab med andre biskopper, med præster og med kirkefolket, mænd og kvinder.

4. Uindskrænket lydighed skylder man kun Gud. Alle har I i forbindelse med Jeres højtidelige bispevielse aflagt et uindskrænket lydighedsløfte over for paven. Men I ved også, at en menneskelig autoritet aldrig kan kræve en uindskrænket lydighed, det kan alene Gud. I bør derfor ikke ved denne ed se Jer forhindret i at sige sandheden om den nuværende krise i kirke, i Jeres bispedømme og i Jeres land. Følg apostlen Paulus' eksempel, som trådte op imod Peter „lige i hans åbne ansigt, fordi han havde placeret sig selv på urettens side“ (Gal. 2.11). Et tryk på de romerske autoriteter i en kristelig broderskabs ånd kan være legitim, når de ikke handler i overensstemmelse med evangeliets ånd og deres beføjelser. Mordersmål i liturgien, ændring af misbrugsreglerne, en anerkendelse af tolerance, demokrati, menneskerettigheder, økumenisk forståelse og meget mere opnås kun ved hårdt pres fra neden.

5. Strøb efter regionale løsninger. I Vatikanet er man sjældent lydhør over for berettigede krav fra episkopatet, præsteskrabet og lægfolket. Så meget desto mere bør I på fornuftig vis stræbe efter regionale løsninger. I ved, at et særligt prekært problem er det fra middelalderen stammede cølibatskrav, der overalt med rette sættes spørgsmålstegn ved som følge af misbrugsskandalerne. En ændring imod Roms vilje synes næsten umulig. Trods det er man ikke dømt til passivitet. En præst, som efter grundig overvejelse påtænker at gifte sig, burde ikke automatiske træde tilbage fra sit embede, når biskop og menighed står bag

ham. Enkelte bispekonferencer kunne gå foran med en selvstændig regional løsning. Bedre ville dog være at stræbe efter en fælles-kirkelig løsning. Derfor:

6. Kræv et koncil. Lige som det var nødvendigt med et økumenisk koncil for at realisere liturgireform, religionsfrihed, økumenisk og interreligiøs dialog, så er der også brug for et koncil for at få løst de nu så dramatisk opståede problemer. Reformkonciliet i Konstanz hundred år før reformationen besluttede, at der skulle afholdes et koncil hvert femte år, men det blev underløbet af den romerske kurie. Uden tvivl vil kurien også i dag gøre, hvad den kan for at forhindre et koncil, som den må frygte vil føre til en beskæring af dens magt. Det er Jeres ansvar, at et koncil eller i det mindste en repræsentativ biskoppelig forsamling bliver afholdt.

Stående over for en kirke i krise er dette mit opråb til Jer, ærede biskopper: Lad Jeres ved et koncil genoprettede biskoppelige autoritet tale. Verdens øjne er i denne situation, der er fuld af lidelse og nød, rettet på Jer. Talrige mennesker har mistet tilliden til den katolske kirke. Kun en åben og ærlig omgang med problemerne og konsekvente reformer kan genvinde tilliden. Jeg beder Jer i al respekt om at bidrage dertil, om muligt i samarbejde med Jeres medbiskopper, men ellers alene i apostolisk "frimodighed" (Ap. Gern. 4.29, 31). Giv Jeres troende et håbets og opmuntringens tegn og vor kirke et perspektiv.

I den kristne tros fællesskab hilser jeg Jer

Jeres Hans Küng.

Brevet var trykt i Süddeutsche Zeitung 15. april 2010 og blev straks oversat til hovedsprogene og refereret i aviser verden over. Selv om det snart er to år siden, han skrev det, er det stadig efter min mening aktuelt, for ingen af de problemer, han nævner i brevet, er siden blevet løst.

Oversat af Kaare Rübner Jørgensen, der også har indsat overskrifterne.